

Tjänsteskrivelse - Justerad tilläggsavgift i kollektiv persontrafik

Förslag till beslut

Hållbarhetsnämnden föreslår Regionstyrelsen föreslå Regionfullmäktige besluta följande:

1. Justera tilläggsavgiften från 1 200 SEK till 1 500 SEK för resenärer som är 18 år eller äldre.
2. Införa tilläggsavgift med beloppet 750 SEK för resenärer som är 15-17 år.

Beslutet verkställs under första halvåret 2026.

Sammanfattning

Alla som reser med kollektivtrafiken ska kunna uppvisa en giltig biljett. Enligt Lag (1977:67) om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik har den regionala kollektivtrafikmyndighet rätt att ställa ut en tilläggsavgift till resenär i kollektivtrafiken som saknar giltig biljett vid särskild biljettkontroll.

Andelen resenärer som reser utan eller med felaktig biljett har ökat. De mest vanligt förekommande felen är att resenären har fel ålderskategori på sin biljett eller att resenären reser som förmånstagare eller studerande men inte är berättigad till denna rabatt.

X-trafik har arbetat med att förstärka biljettkontrollverksamheten. För att ytterligare motverka systematiskt användande av felaktiga biljetter föreslås att tilläggsavgiften för resenärer som är 18 år eller äldre och som saknar giltig biljett justeras från nuvarande 1 200 SEK till 1500 SEK. Ytterligare föreslås att tilläggsavgift införs med beloppet 750 SEK för resenärer som är 15-17 år.

Beslut från Transportstyrelsen finns avseende möjligheten att justera tilläggsavgiften.

Ärendet

Alla som reser med kollektivtrafiken ska kunna uppvisa en giltig biljett. Enligt Lag (1977:67) om tilläggsavgift i kollektiv persontrafik har den regionala kollektivtrafikmyndighet rätt att ställa ut en tilläggsavgift till resenär i kollektivtrafiken som saknar giltig biljett vid särskild biljettkontroll.

Andelen resenärer som reser utan eller med felaktig biljett ökar, år 2016 var andelen utställda tilläggsavgifter cirka 1,8 procent av totalt kontrollerade biljetter och år 2024 var denna andel cirka 3,2 procent. De mest vanligt förekommande

felen är att resenären har fel ålderskategori på sin biljett eller att resenären reser som förmånstagare eller studerande men inte är berättigad till denna rabatt.

X-trafik har arbetat med att förstärka biljettkontrollverksamheten. Flera av X-trafiks biljettkontrollanter har även breda språkkunskaper och har utbildats för att kunna hjälpa till och informera om vilka regler som gäller vid resa med kollektivtrafiken.

Syftet med kontrollverksamheten är i första hand att finnas ute bland resenärerna och ge service, informera om biljetter, priser, regler samt vara ett stöd för ombordpersonalen. De resenärer som påträffas med ogiltig biljett får till att börja med information om vilken biljett som skulle ha köpts samt en chans att köpa en ny biljett på plats. Om resenären anses resa med ogiltig biljett avsiktligt ställs en tilläggsavgift ut. Det finns alltid möjlighet för resenären att överklaga en tilläggsavgift om denne anser den vara felaktigt utställd.

Trots det förebyggande arbetet och de satsningar som görs inom området bör tilläggsavgiften, för att ytterligare motverka systematiskt användande av felaktiga biljetter, justeras från nuvarande 1 200 SEK till 1500 SEK för resenärer som är 18 år eller äldre och som saknar giltig biljett. Ytterligare föreslås att tilläggsavgift införs med beloppet 750 SEK för resenärer som är 15-17 år.

Beslut från Transportstyrelsen finns avseende möjligheten att justera tilläggsavgiften, detta bifogas till ärendet.

Bilaga – TSV 2025-1242 Beslut om fastställelse av tilläggsavgift i kollektiv persontrafik.

Kostnader och finansiering

Beslutet innebär inga kostnader.

Konsekvensbeskrivningar

Arbetsmiljö

Förslaget kan påverka arbetsmiljön inom den egna organisationen genom ett eventuellt ökat antal kundärenden och överklagan av tilläggsavgift.

Social hållbarhet

Kollektivtrafiken ska möjliggöra för människor att bo, verka och leva i hela länet. Det påverkar invånarnas vardag och möjlighet att delta i studie- och arbetsliv och i andra sociala sammanhang. Beslutet avseende att justera upp tilläggsavgiften samt införa tilläggsavgift för resenärer 15-17 år kan innebära att den sociala hållbarheten påverkas negativt till viss del då betalningsförmågan hos vissa individer eventuellt kan vara lägre. Dock är det i de flesta fall ett val och ett risktagande som resenären gjort när en biljett köpts för fel ålders- eller

rabattkategori. Att resenärer som saknar en giltig biljett vid resa får betala en tilläggsavgift bidrar positivt ur ett rättviseperspektiv för de resenärer som köper biljetter de är berättigade att resa på.

Miljömässig hållbarhet

En väl fungerande kollektivtrafik medverkar till att fler väljer att åka med kollektivtrafiken vilket bidrar till att nå uppsatta miljömål. Risker bedöms som relativt liten att resenärer skulle välja andra färdmedel på grund av att tilläggsavgiften justeras upp och även införs för resenärer 15-17 år.

Ekonomisk hållbarhet

För att bidra till en ekonomisk hållbarhet inom kollektivtrafiken krävs att resenärerna köper den biljett som de enligt gällande bestämmelser har rätt att resa på. Att resenärer som saknar giltig biljett också får betala en tilläggsavgift bidrar positivt till den ekonomiska hållbarheten.

Expedieras till

X-trafik

Tommy Stokka
Tf. Trafik-, kultur- och folkhögskoledirektör

Therese Nilsson
Enhetschef Kund och försäljning